

Van: [redacted]@rws.nl]

Verzonden: maandag 5 november 2018 15:11

Aan: [redacted]

Onderwerp: FW: Mail on Sunday artikel

Ter kennis name.
Onderzeeërs E3, E5 en E26.
Mvg,

[redacted]
[redacted]

.....
Rijkswaterstaat Zee en Delta

Lange Kleiweg 34 | 2288 GK Rijswijk
Postbus 556 | 3000 AN Rotterdam

.....
[redacted]

[redacted]@rws.nl

www.rijkswaterstaat.nl

.....
Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.

.....
Ben ik telefonisch niet bereikbaar? Stuur een email of sms! Of bel later nog een keer.

Van: [redacted]@minienm.nl]

Verzonden: maandag 5 november 2018 14:24

Aan: [redacted]

Onderwerp: Mail on Sunday artikel

Ha [redacted],

Ter info. Ik ontving deze link via [redacted]. Neem aan dat de Engelsen de minister van OCW hebben benaderd.

Groet, [redacted]

Zie link voor een klein stukje in de Mail on Sunday.

<https://www.mailonsunday.co.uk/news/article-6350415/Ministry-Defence-accused-failing-save-World-War-submarines-looters.html#comments>

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 11 februari 2019 16:29
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Er is een vraag voor je binnengekomen bij de InfoDesk, nr. M1902 0087

Misschien even kort sluiten met [REDACTED]?

Gr

■

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 11 februari 2019 15:46
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Er is een vraag voor je binnengekomen bij de InfoDesk, nr. M1902 0087

Dag [REDACTED],

Ik wil een voorzet doen, maar op de vraag over bij ons gemelde artefacten moet ik nog wat input van jou krijgen.

Groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 11 februari 2019 11:40
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Er is een vraag voor je binnengekomen bij de InfoDesk, nr. M1902 0087

Wie gaat er nu op deze vraag van infodesk antwoorden?

[REDACTED]?

Gr

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 7 februari 2019 9:34
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Er is een vraag voor je binnengekomen bij de InfoDesk, nr. M1902 0087

Dag [REDACTED] en [REDACTED],

Ook ter informatie voor jullie.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 7 februari 2019 9:19
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Fwd: Er is een vraag voor je binnengekomen bij de InfoDesk, nr. M1902 0087

Dit komt binnen via infodesk

Zal ik hier op antwoorden?

Mijn antwoord kan heel kort zijn en puur op haar laatste zin: "I strongly suggest that..."
gewoon: Thanks for your suggestion.

Volgende week over samen zitten?

Gr. [REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: <info@cultureelerfgoed.nl>
Datum: 7 februari 2019 om 09:08:15 CET
Aan: [REDACTED] <[\[REDACTED\]@cultureelerfgoed.nl](mailto:[REDACTED]@cultureelerfgoed.nl)>
Onderwerp: Er is een vraag voor je binnengekomen bij de InfoDesk, nr. M1902 0087

Beste [REDACTED],

Bij de InfoDesk is een vraag voor je binnengekomen. Zie onderin de details van de vraag.

Graag verzoeken we je het antwoord binnen 5 werkdagen naar ons te sturen **door te antwoorden op deze email**. Zou je daarbij het onderwerp van de email niet willen aanpassen? Dan kunnen wij jouw reactie gemakkelijker aan de juiste vraag koppelen.

.....
Eventueel een toelichting van InfoDesk:

.....
Vraag:
05-02-2019 09:27 Mailimport:

Afzender: [REDACTED]@yahoo.co.uk
Datum verzonden: 1-feb-2019 16:55
Naar: Cultureelerfgoed Info <info@cultureelerfgoed.nl>
Onderwerp: Upcoming Dive talk

Dear Sir

I recently saw this announcement on Dive Team Zeester's events diary. It is publically available here:

[]

What concerns me is the two presentations about wreck diving:

Paul Geurtsen

Our bells king talks about an unknown submarine, on which our team has dived. Will his 5th bell come from this unknown submarine?

Who does the submarine belong to? Submarines are very rarely privately owned and therefore, one can only assume it is a military submarine, protected by the heritage law. If it is a submarine belonging to the UK or Germany, is it really wise, given the current situation regarding illegal looting and the DCHA's assurances that it was being monitored/prohibited? Has the dive been approved? What happened to the "look, don't touch" rule of the pilot that divers were reminded of in your letter to them recently? Is it truly "unknown"? Surely by shape and size, the submarine can be attributed to a nation at the very least?

Wreck diving film Zeester

The adventures of "Wreck diving team Zeester" have been filmed by our own crew for the

past 2 years. During this evening we will take you on a journey through the adventures of

"Wreck diving team Zeester".

Parts of the maritime puzzle are revealed, such as those of the MAINZ.

Will this include their comedy film about the German bailiffs that makes fun of the seriousness of their actions when they looted the Mainz against the law and UNESCO convention? Just how much of the artefacts recovered was declared and registered with the DCHA? How serious are these dive teams regarding the Heritage Law that is there to protect military wrecks amongst others?

I strongly suggest you gain intelligence at this event and match what is seen and heard against the laws of your country for blatant breaches of the Heritage Laws.

Yours faithfully

[REDACTED]

.....

Gegevens van de aanvrager

Naam: [REDACTED]@yahoo.co.uk

Telefoonnummer:

Email: [REDACTED]@yahoo.co.uk

Alvast bedankt!

Groet,

[REDACTED]

InfoDesk

De melding staat op afgehandeld.

.....
Eventueel een toelichting van InfoDesk:

14-09-2020 10:49 [REDACTED]:

Dear [REDACTED],

Thank you very much for your e-mail in which you share your concerns with us about the coming wreck diving event.

We appreciate your efforts towards the protection of the maritime heritage and we will take your suggestion into consideration.

With Kind regards,

.....
Mededeling:

05-02-2019 09:27 Mailimport:

Afzender: [REDACTED]@yahoo.co.uk

Datum verzonden: 1-feb-2019 16:55

Naar: Cultureelerfgoed Info <info@cultureelerfgoed.nl>

Onderwerp: Upcoming Dive talk

Dear Sir

I recently saw this announcement on Dive Team Zeester's events diary. It is publically available here:

[]

What concerns me is the two presentations about wreck diving:

Paul Geurtsen

Our bells king talks about an unknown submarine, on which our team has dived. Will his 5th bell come from this unknown submarine?

Who does the submarine belong to? Submarines are very rarely privately owned and therefore, one can only assume it is a military submarine, protected by the heritage law. If it is a submarine belonging to the UK or Germany, is it really wise, given the current situation regarding illegal looting and the DCHA's assurances that it was being monitored/prohibited? Has the dive been approved? What happened to the "look, don't touch" rule of the pilot that divers were reminded of in your letter to them recently? Is it truly "unknown"? Surely by shape and size, the submarine can be attributed to a nation at the very least?

Wreck diving film Zeester

The adventures of "Wreck diving team Zeester" have been filmed by our own crew for the past 2 years. During this evening we will take you on a journey through the adventures of "Wreck diving team Zeester".

Parts of the maritime puzzle are revealed, such as those of the MAINZ.

Will this include their comedy film about the German bailiffs that makes fun of the seriousness of their actions when they looted the Mainz against the law and UNESCO convention? Just how much of the artefacts recovered was declared and registered with the DCHA? How serious are these dive teams regarding the Heritage Law that is there to protect military wrecks amongst others?

I strongly suggest you gain intelligence at this event and match what is seen and heard against the laws of your country for blatant breaches of the Heritage Laws.

Yours faithfully

[Redacted signature]

.....

Groet,

[Redacted name]

InfoDesk

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 12 juli 2019 16:25
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: FW: 20190627 - Outstanding items

Hoi [REDACTED] e.a.,

Uit het gesprek dat we op 2 juli met het VK hadden blijkt dat zij zeer hechten aan teruggave van periscoop en bel van de E3. Aanvullende informatie die zij daarover hadden (van [REDACTED]) hebben ze aan ons doorgestuurd. Ik heb deze op mijn beurt aan de inspectie gestuurd met de vraag of hieruit aanknopingspunten komen. Maar hoe dan ook wordt van ons een inspanning gevraagd om e.e.a. te achterhalen. Ik wacht nu eerst de reactie van [REDACTED] af.

Vriendelijke groet,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 28 juni 2019 23:08
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Re: 20190627 - Outstanding items

Hoi [REDACTED],

Ik heb eens gepolst.

Ik vrees dat die objecten niet meer bij de huidige leden van de zeester liggen. Ik heb zelf geen idee van wie, wat of waar.

Gr. [REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 28 jun. 2019 om 09:19 heeft [REDACTED] [@minocw.nl](mailto:[REDACTED]@minocw.nl)> het volgende geschreven:

Dag [REDACTED],

Dank alvast voor het uitzoeken. Kijk je ook naar de periscoop en bel van de E3 (zie mail van [REDACTED])?

Groet,

[Redacted]

Van: [Redacted]
Verzonden: donderdag 27 juni 2019 17:27
Aan: [Redacted]
CC: [Redacted]
Onderwerp: RE: 20190627 - Outstanding items

Hoi [Redacted],

Ik heb het een en het ander staan uitzoeken en ook even rondgebeld bij de duikers.

In de lijst die door de student is gemaakt, zijn verschillende fouten geslopen.

HMSE25 bestaat niet maar moet HMSE5

En verschillende andere objecten zoals HMSE3-008 en HMS26-002 zijn van de HMSE5

In de lijst van missende objecten:

- Wooden Chest (E3)
- Drip-pan (E3)
- Switchboard Casing (E3)
- Fuel Switchboard (E5)
Dit is object HMSE3-008
- Oil can/oil feeder (E26)
Dit is object HMSE26-005

De eerste drie objecten en eigenlijk ook een vierde object (licht van de HMSE3) zijn inderdaad niet bij de overdracht van de objecten.

Ik heb dit met [Redacted] besproken en hij gaat het uitzoeken wat daar mis is gegaan.

Ik houd je op de hoogte

Met vriendelijke groeten,

[Redacted]
Afdeling Kennis
Maritiem Archeoloog

.....
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Smallepad 5 | 3811 MG | Amersfoort
Postbus 1600 | 3800 BP | Amersfoort

.....
[Redacted]
www.cultureelerfgoed.nl
www.maritiem-erfgoed.nl
.....

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 27 juni 2019 15:24
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Re: 20190627 - Outstanding items

De lijst met de voorwerpen die aan VL zijn aangekondigd staat onderaan deze mail.

[REDACTED]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 27 jun. 2019 om 15:03 heeft [REDACTED]
<[REDACTED]@cultureelerfgoed.nl> het volgende geschreven:

Die lijst heeft [REDACTED] dus en ook de ambassade van VK in Nederland hebben die. De foto's en de lijst zijn aan [REDACTED] overgedragen om vast te leggen in ons archief. Ik weet niet of dit inmiddels al gedaan is. Ik ben aan het pakken voor mijn reis vanavond, ik ben over een uur weg. Misschien dat [REDACTED] nog even de lijst kan doorsturen aan jou? Het gaat er dus om dat klaarblijkelijk de objecten die bij de RCE zijn aangekomen niet de complete lijst met objecten is die eerder omhoog is gehaald.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 27 juni 2019 15:00
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: 20190627 - Outstanding items

Beste [REDACTED],

Ik heb dozen met de objecten niet allemaal open gedaan. Het was net voor het veldwerk van mei. Dus ik heb de spullen ook niet verder gecontroleerd.

Dus ik richt mij tot [REDACTED] die iemand de opdracht heeft gegeven tot het beschrijven van de objecten. Kunnen wij de lijst en beschrijving van objecten krijgen [REDACTED]?

Ik kan wel al eens polsen bij de duikers wat betreft de persiscoop en bel.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]

Afdeling Kennis
Maritiem Archeoloog

.....
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Smallepad 5 | 3811 MG | Amersfoort
Postbus 1600 | 3800 BP | Amersfoort
.....

cultureelerfgoed.nl
www.cultureelerfgoed.nl
www.maritiem-erfgoed.nl
.....

Van:
Verzonden: donderdag 27 juni 2019 13:17
Aan:
CC:

Onderwerp: FW: 20190627 - Outstanding items

Hoi ,

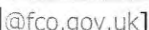
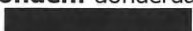
Zou jij hier svp naar willen kijken? Ik verkeerde in de veronderstelling dat de duikers alles op het lijstje hadden aangeleverd, maar heb dat uiteraard zelf niet gecontroleerd.

Komende dinsdag spreken we de mensen van het VK. Het zou fijn zijn als we ze dan antwoord kunnen geven.

Groet,

Van: [mailto:@fco.gov.uk]
Verzonden: donderdag 27 juni 2019 9:59
Aan:
Onderwerp: 20190627 - Outstanding items

Hi ,

I look forward to meeting you next Tuesday. I have a question before then.

The original list (dated 01 FEB 2019) contains items that were not handed back in May. Could you clarify where these outstanding items are, please? I have attached the list of items received for your cross reference.

The list of outstanding items is as follows:

- Wooden Chest (E3)
- Drip-pan (E3)
- Switchboard Casing (E3)
- Fuel Switchboard (E5)
- Oil can/oil feeder (E26)

Also, the periscope and bell from the E3, do you have knowledge of where they are? [REDACTED] and [REDACTED] have said that they are still in the possession of the divers?)

Kind regards,

[REDACTED]

[REDACTED] **Royal Navy | Military Assistant to the Defence Attaché** | British Embassy | Lange Voorhout 10, 2514 ED Den Haag, The Netherlands | +31 (0) 651 547 406 | [REDACTED]@fco.gov.uk | <image001.png>@UKDefenceNL

From: [REDACTED]@minocw.nl>

Sent: 01 February 2019 13:04

To: [REDACTED]

[REDACTED]@mod.gov.uk>

Cc: [REDACTED]@fco.gov.uk>; [REDACTED]

[REDACTED]@fco.gov.uk>;

[REDACTED]@mcga.gov.uk; [REDACTED]

[REDACTED]@fco.gov.uk>

Subject: RE: Meeting report on the recovery of artefacts from sunken wrecks

Dear [REDACTED],

It took us much longer than I wanted, but the following items were recovered by amateur divers from UK vessels. The items are currently in the possession of the divers but they will hand them over to UK authorities when asked.

Please inform us as to what action you would like us to undertake.

E3
Ensign (Union Jack)
Escape hood/diving helmet
Hand wheel
Telegraph
Counter
Sextant
Steam/pressure gauge

Steam/pressure gauge
Light
Wooden chest
Drip-pan
Switchboard casing
E5
Fuel switchboard (starboard engine)
Light
Step
E26
Light
Hand wheel
Oil can/oil feeder

Best regards,

Van: [redacted] [\[redacted\]@mod.gov.uk](mailto:[redacted]@mod.gov.uk)
Verzonden: maandag 8 oktober 2018 16:49
Aan: [redacted] [\[redacted\]@mindef.nl](mailto:[redacted]@mindef.nl); [redacted] [\[redacted\]@mindef.nl](mailto:[redacted]@mindef.nl);
[redacted] [\[redacted\]@minbuza.nl](mailto:[redacted]@minbuza.nl);
[redacted] [\[redacted\]@mindef.nl](mailto:[redacted]@mindef.nl)
CC: [redacted] [\[redacted\]@fco.gov.uk](mailto:[redacted]@fco.gov.uk); [redacted] [\[redacted\]@fco.gov.uk](mailto:[redacted]@fco.gov.uk);
[redacted] [\[redacted\]@mcga.gov.uk](mailto:[redacted]@mcga.gov.uk)
Onderwerp: RE: Meeting report on the recovery of artefacts from
sunken wrecks

Good afternoon,

I hope this finds you all well.

I have just met with the Director General of the National Museum of the Royal Navy in which there was some crossover with the issues we all discussed back in June.

- Please could I be forwarded a list of the artefacts held that were recovered from UK vessels in order that we can best determine their future conservation and display.
- The cannon from HMS VICTORY 1744 is currently sat with the Ministry of Defence Police in Essex; they need to find a new home for it as they are being relocated, Please could we have an email/letter that confirms that the cannon is Crown property and can be released to MOD. The Museum have confirmed that they are happy to store the cannon for the time being.

Many thanks
Kind Regards

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] | Navy
Command Headquarters | MP 1.4, Leach Building | Whale Island |
Portsmouth | Hampshire | PO2 8BY | Tel: 02392 625251 (93832 5251) |
[REDACTED]@mod.gov.uk

From: [REDACTED]@mindef.nl [REDACTED]@mindef.nl]
Sent: 19 June 2018 17:34
To: [REDACTED]@fco.gov.uk; [REDACTED]@fco.gov.uk; [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]@mod.gov.uk>;
[REDACTED]@mindef.nl; [REDACTED]@mcga.gov.uk;
[REDACTED]@fco.gov.uk; [REDACTED]@minocw.nl;
[REDACTED]@cultureelerfgoed.nl; [REDACTED]@minbuza.nl;
[REDACTED]@mindef.nl
Subject: RE: Meeting report on the recovery of artefacts from sunken wrecks

Dear all,

Please find the final report in the attachment.

@ [REDACTED]: thank you for your feedback!

Best,

[REDACTED]

From: [REDACTED]
Sent: zaterdag 16 juni 2018 13:48
To: [REDACTED]@fco.gov.uk' [REDACTED]@fco.gov.uk>;
[REDACTED]@fco.gov.uk' <[REDACTED]@fco.gov.uk>;
[REDACTED]@mod.gov.uk'
[REDACTED]@mod.gov.uk>; [REDACTED]@mcga.gov.uk'
[REDACTED]@mcga.gov.uk>; [REDACTED]@fco.gov.uk
Cc: [REDACTED]@minocw.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@cultureelerfgoed.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@mindef.nl>;
[REDACTED]@minbuza.nl; [REDACTED]
[REDACTED]@mindef.nl>
Subject: Meeting report on the recovery of artefacts from sunken wrecks

Dear all,

I hope this email finds you well.

Please find the report of our meeting on June 5th on the recovery of

artefacts from sunken wrecks.

We like to hear your comments and suggestions on this meeting report.

All the best,

[Redacted signature]

[Redacted signature]

.....
Hoofddirectie Beleid

Bestuursstaf

Ministerie van Defensie

PKC | Plein 4 | 2511 CR | Den Haag | kamer A-203

Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | MPC 58B

.....
M [Redacted] [@mindef.nl](mailto:[Redacted]@mindef.nl)
.....

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

This email is intended for the addressee(s) only. All messages sent and received by the Foreign & Commonwealth Office may be monitored in line with relevant [UK legislation](#)

Van: [REDACTED]@noordzeemaritiem.nl]

Verzonden: maandag 20 juli 2020 13:46

Aan: [REDACTED]

Onderwerp: RE: Gevraagde foto's

Dag [REDACTED]

Dank voor je reactie en de aanvullende informatie!

Jammer om te vernemen dat de foto van item HMSE3-004 verloren is gegaan. Hoewel de foto verloren is gegaan, zou je nog wel de beschrijving kunnen geven welke bij HMSE3-004 behoort? Hetzelfde geldt voor de tweede batch foto's waar geen itemlabels bij de foto's zitten. (*kolom 3, geel gearceerde vlakken*).

Ik hoop dat je het met mij eens bent dat een goede inventarislijst, opgesteld door de RCE tijdens het documenteren, een stuk makkelijker was geweest in plaats van dat ik het nu moet doen, wat ook de nodige tijd kost. Omdat deze informatie niet d.m.v. een Wob-verzoek is verkregen, zou ik je willen vragen om de lijst te laten controleren zodat deze informatie correct is.

Dan kan ik de lijst verder completeren en de afbeeldingen hernoemen met nummering en item label nummer. Ik heb de lijst opnieuw gerangschikt zoals je hieronder kunt zien. Kolom 1 is de itemnummering van de RCE welke ik nu op chronologische volgorde heb gerangschikt.

Op het tweede gedeelte van vraag 5 kon je geen exacte datum geven, het betreft hier de tweede batch die is overgedragen. Zou je desondanks een periode bij benadering kunnen aangeven wanneer deze items zijn overhandigd aan de RCE door de duikers? (maand/jaar)

Verder valt duidelijk op in de lijst dat de items verdeeld zijn over HMS E3 en E26. Kun je een verklaring geven waarom er geen items geregistreerd zijn onder HMS E5, zoals bijvoorbeeld nr. 8/NM uit de lijst 'Plate with inscription Engine room', welke afkomstig is uit de E5?

	Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3	
Nr.	Item label nr. DCHA	Pictures (DCHA) 2-7-2020	List (ECS) 25-6-2020	
1/NM	HMSE3-001	_D6A1827.JPG	[4]	Speaking Tube
2/NM	HMSE3-002	DSC_0905.JPG	[3]	Hand wheel
3/NM	HMSE3-003	DSC_0909.JPG	[x]	Unidentified tools
4/NM	HMSE3-004	(No pic by human error)	[x]	
5/NM	HMSE3-005	_D6A1829.JPG	[6]	Sextant
6/NM	HMSE3-006	_D6A1830.JPG	[7]	Pressure gauge
7/NM	HMSE3-007	_D6A1833.JPG	[5]	Rotation counter
8/NM	HMSE3-008	_D6A1834.JPG	[13]	Plate with inscription Engine room
9/NM	HMSE3-009	_D6A1838.JPG	[8]	Pressure Gauge
10/NM	HMSE3-010	_D6A1843.JPG	[1]	Flag
11/NM	HMSE3-011	_D6A1873.JPG	[x]	Escape helmet
12/NM	HMSE3-012	_D6A1877.JPG	[2]	Breathing apparat
13/NM	HMSE3-013	untitled-7470.JPG	[12]	Switchboard casing?
14/NM	HMSE3-014	untitled-7479.JPG	[10]	Wooden chest

15/NM	HMSE3-015	untitled-7476.JPG	[14]	Light
16/NM	HMSE3-016	untitled-7474.JPG	[11]	Drip-pan
17/NM	HMSE26-001	_D6A1859.JPG	[9]	Light
18/NM	HMSE26-002	_D6A1861.JPG	[15]	Step
19/NM	HMSE26-003	_D6A1864.JPG	[18]	Handwheel
20/NM	HMSE26-004	_D6A1866.JPG	[19]	Grease pot
21/NM	HMSE26-005	_D6A1868.JPG	[17]	Light

Samenvatting van de vragen:

1. Itembeschrijvingen HMSE3-004 en HMSE3-013 t/m HMSE3-016
2. Lijst verifiëren op correcte weergave data (onttrokken aan de item labels), foto's en omschrijving
3. Periode bij benadering wanneer tweede batch door duikers is overgedragen aan de RCE
4. Verklaring voor het niet gebruiken van label nummer HMSE5-xxx voor items afkomstig uit HMS E5?

Met vriendelijke groet,

■

Van: ■@minocw.nl]

Verzonden: vrijdag 17 juli 2020 10:54

Aan: ■

Onderwerp: RE: Gevraagde foto's

Dag ■

Hieronder antwoord op je vragen.

1. Afbeelding van *escape dress* 'duikhelm' ontbreekt, kun je deze nog toezenden?
Zie bijgaand.
2. Afbeeldingen van item labelnummers HMSE3-004 en HMSE3-011 ontbreken, kun je deze nog toezenden?
HMSE3-011 is bijgaande foto van de duikhelm. Van HMSE3-004 is de foto helaas door een menselijke fout verloren gegaan.
3. Item labelnummers RCE van nr. 16 t/m 19 ontbreken (tweede batch), kun je deze nog toezenden?
Van deze items zijn geen foto's gemaakt met label. Ik heb de nummers in onderstaand overzicht toegevoegd (groen)
4. Zijn de items gedocumenteerd door een gespecialiseerd bedrijf in opdracht van RCE/OCW zoals je mij vertelde op 10 mei 2019?
Nee, de items zijn gedocumenteerd door de RCE zelf. Het transport heeft echter door een gespecialiseerd bedrijf plaatsgevonden.
5. Op welke data zijn de items door de duikers aan de RCE overhandigd?
De eerste batch is aangeleverd op 3 mei 2019. Van tweede batch heb ik geen exacte datum.
6. Op welke data zijn de items verzonden naar en ontvangen door de Engelse ambassade?

De eerste batch is verzonden op 23 mei 2019. De tweede kort na 28 mei 2020.

7. Is de vlag behandeld door of in opdracht van de RCE?

Nee

8. Is de vlag door de duikers aangeleverd in de staat zoals op de afbeelding (nr. 7) te zien is?

Ja

Vriendelijke groet,

Van: [redacted]@noordzeemaritiem.nl]

Verzonden: maandag 6 juli 2020 7:41

Aan: [redacted]

Onderwerp: RE: Gevraagde foto's

Dag [redacted]

Dank voor het toezenden van de afbeeldingen, het heeft even geduurd maar nu kan ik weer verder. Ik heb nog wel een aantal opmerkingen en vragen.

Ik heb een overzicht gemaakt van de gegevens die je mij hebt toegezonden en deze in een lijst geplaatst. Hier komen nog wat onduidelijkheden uit voort, welke ik verderop beschrijf en de overgebleven vragen als samenvatting onderaan heb geplaatst.

Nr.	Pictures (DCHA) 2-7-2020	Item label nr. DCHA	List (ECS) 25-6-2020
1	_D6A1827.JPG	HMSE3-001	[4] Telegraph
2	_D6A1829.JPG	HMSE3-005	[6] Sextant
3	_D6A1830.JPG	HMSE3-006	[7] Steam/pressure gauge
4	_D6A1833.JPG	HMSE3-007	[5] Counter
5	_D6A1834.JPG	HMSE3-008	[13] Fuel switchboard (starboard engine)
6	_D6A1838.JPG	HMSE3-009	[8] Steam/pressure gauge
7	_D6A1843.JPG	HMSE3-010	[1] Ensign (Union Jack)
8	_D6A1859.JPG	HMSE26-001	[9] Light
9	_D6A1861.JPG	HMSE26-002	[15] Step
10	_D6A1864.JPG	HMSE26-003	[18] Hand wheel
11	_D6A1866.JPG	HMSE26-004	[19] Oil can/oil feeder
12	_D6A1868.JPG	HMSE26-005	[17] Light
13	_D6A1877.JPG	HMSE3-012	[2] Escape hood/diving helmet
	_D6A1878.JPG	HMSE3-012	Same item as _D6A1877.JPG!!!
14	DSC_0905.JPG	HMSE3-002	[3] Hand wheel
15	DSC_0909.JPG	HMSE3-003	[ ] Unidentified tools
16	untitled-7470.JPG	HMSE3-13	[12] Switchboard casing?
17	untitled-7474.JPG	HMSE3-16	[11] Drip-pan
18	untitled-7476.JPG	HMSE3-15	[14] Light
19	untitled-7479.JPG	HMSE3-14	[10] Wooden chest
	Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3

Kolom 1: Nummering.

Kolom 2: Bestandsnamen van de afbeeldingen die door OCW zijn geleverd op 2 juli 2020.

Kolom 3: Item labels RCE.

Kolom 4: Beschrijvingen van de items aldus lijst die door OCW is geleverd op 25 juni 2020.

Zoals je kunt zien heb ik de beschrijvingen van de lijst met items – die je mij hebt toegezonden op 25 juni 2020 – achter de afbeeldingen geplaatst waarvan ik denk dat deze daarmee bedoeld worden. De afbeeldingen behorende bij nummer 13 en 14 bevatten hetzelfde item en vandaar dat ik één regel rood heb gemaakt. Echter de omschrijving zegt '*Escape hood/diving helmet*', maar een afbeelding van de ontsnappingsjurk (*escape dress*) mist? Wel zijn op deze afbeeldingen een onderdeel te zien wat mogelijk van een ontsnappingsjurk afkomstig is, maar de afbeelding van de 'duikhelm' zelf ontbreekt! Zou je deze nog kunnen opvragen en aan mij toezenden?

Wanneer kolom 2 chronologisch gerangschikt wordt, valt op dat de afbeeldingen van item labelnummers HMSE3-004 en HMSE3-011 missen. Zou je deze nog kunnen opvragen en aan mij toezenden?

Van de nummers 16 t/m 19 mis ik de item labelnummers van de RCE, zoals die in de tweede kolom bij de nummers 1 t/m 15 vermeld stonden op de labels. Voor de uniformiteit zou ik deze nummers ook nog graag ontvangen zodat ik deze kan aanpassen. Op dit moment heb ik hier eerst de registratienummers van de vondstformulieren ingevuld.

Tijdens ons korte gesprek in het Nationaal Archief op 10 mei 2019 te Den Haag gaf je aan dat de items nog gefotografeerd moesten worden door een bedrijf voordat deze overgedragen zouden worden aan de Engelse ambassade te Den Haag. De afbeeldingen die je mij nu hebt gestuurd, zijn overduidelijk niet door een fotograaf gemaakt gelet op de onscherpte van de afbeeldingen (*depth of field*). De afbeeldingen zijn voor mij prima te gebruiken overigens. Echter, nu rijst de vraag of deze items ook daadwerkelijk door een gespecialiseerd bedrijf zijn vastgelegd en zo ja in welke periode heeft dit plaatsgevonden?

Tijdens ons telefonisch contact op 25 juni 2020 gaf je aan dat de items door een gespecialiseerd transportbedrijf voor kunst op twee verschillende momenten zijn verzonden naar de Engelse ambassade te Den Haag. Op welke datums zijn de items verzonden en afgeleverd?

Graag verneem ik ook nog op welke data de items door de duikers zijn overhandigd aan de RCE.

Dan een specifieke vraag over de vlag (*Union Jack*). Deze vlag is mij bekend en heb ik persoonlijk ook kunnen aanschouwen bij een duiker thuis, waar deze in een vitrinekast lag opgepropt. De herinneringen die ik hier aan heb komen niet helemaal overeen met de afbeelding, de vlag was namelijk niet zo helder van kleur zoals hij nu op de afbeelding te zien is en moet dus behandeld zijn. Is deze vlag door de RCE of in opdracht van de RCE behandeld en zo ja door wie en wanneer? Indien de vlag niet in opdracht van de RCE is behandeld, kun je dan bevestigen dat deze vlag in de staat zoals op de afbeelding te zien is, is aangeleverd door de duikers aan de RCE?

Samenvatting van de vragen:

1. Afbeelding van *escape dress* 'duikhelm' ontbreekt, kun je deze nog toezenden?
2. Afbeeldingen van item labelnummers HMSE3-004 en HMSE3-011 ontbreken, kun je deze nog toezenden?
3. Item labelnummers RCE van nr. 16 t/m 19 ontbreken (tweede batch), kun je deze nog toezenden?
4. Zijn de items gedocumenteerd door een gespecialiseerd bedrijf in opdracht van RCE/OCW zoals je mij vertelde op 10 mei 2019?
5. Op welke data zijn de items door de duikers aan de RCE overhandigd?

30 mei 2019 en

6. Op welke data zijn de items verzonden naar en ontvangen door de Engelse ambassade?
7. Is de vlag behandeld door of in opdracht van de RCE?

8. Is de vlag door de duikers aangeleverd in de staat zoals op de afbeelding (nr. 7) te zien is?

Met vriendelijke groet,

Notitie over de berging van vondsten van Engelse en Duitse onderzeeërs in relatie tot de Pilot Stichting Noordzeewrakken

1. Aanleiding

Op 1 februari zijn bij de RCE vragen binnengekomen van twee Engelse journalisten (om 12:14 van [REDACTED], van de Daily Mail, en om 16:41 van [REDACTED], freelance journalist en archeoloog, schrijvende voor de Engelse erfgoedwebsite "the PIpeLine" en het militair historische tijdschrift "Britain at War"). De vragen gaan over de berging van vondsten van Engelse en Duitse onderzeeërs. [REDACTED] brengt zijn vragen bovendien in verbinding met de kwestie van Nederlandse schepen in de Javazee.

Deze vragen en de al bestaande aandacht in de media voor de kwestie Javazee zijn aanleiding om nog eens goed te kijken of de Pilot Stichting Noordzeewrakken voldeed aan de wettelijke randvoorwaarden en de internationale verplichtingen en hoe deze zich verhouden tot de verantwoordelijkheid van de Erfgoedinspectie voor het toezicht en de handhaving.

De Engelse journalisten zijn in detail geïnformeerd over vondsten die op verschillende wrakken zijn gedaan. Op 4 februari is het artikel van [REDACTED] gepubliceerd op "the PIpeLine". In het artikel noemt hij als bron [REDACTED]. [REDACTED] is ons wel bekend, hij was [REDACTED].

[REDACTED] heeft op 12 juni 2017 een WOB-verzoek gericht aan de RCE, waarin hij vraagt alle vondstmeldingen van maritieme aard van 2012 en later openbaar te maken. De RCE heeft op 4 augustus 2017 naar aanleiding van dit WOB-verzoek besloten de gevraagde meldingen in de vorm van gegenereerde lijsten, met weglating van details, openbaar te maken. In een vervolg op het WOB-verzoek van 11 augustus 2017 heeft [REDACTED] gevraagd de locaties bij de meldingen openbaar te maken. Dit verzoek is bij besluit van 3 oktober afgewezen.

Journalist 1, [REDACTED], spreekt over de volgende vondsten:

- E3: periscope, escape dress, flag, lamp, grease jar
- E26: oil reservoir
- E5: plans to raise the conning tower

Journalist 2, [REDACTED], spreekt over de volgende vondsten:

- E5: control wheels, light fittings, machinery plates
- E26 en E34: conning towers (op Terschelling, Duikclub Ecuador)
- E3: periscope (geborgen bij de tweede poging op of rond 13 sept. 2016 door duikteam Zeester, zonder toestemming van de Nederlandse en Britse autoriteiten);
two escape helmets, oil tray, wooden box, Union Flag (wel gemeld aan de Nederlandse autoriteiten).

2. Wanneer zijn vondsten geborgen

We moeten vier perioden onderscheiden:

- a: vóór inwerkingtreding Erfgoedwet op 1 juli 2016;
- b: na inwerkingtreding Erfgoedwet en vóór ingang pilot Stichting Noordzeewrakken (1 febr. 2017);
- c: gedurende de looptijd van de pilot Stichting Noordzeewrakken (1 febr. 2017-21 juni 2017);
- c: na aflopen pilot en opgravingsvergunning RCE per 21 juni 2017, begin van het ministeriële gedoogbeleid.

sub a: Onder de Monumentenwet waren wrakken die boven de bodem uitsteken niet beschermd door de Nederlandse wet. Wel vielen oorlogsschepen onder de soevereiniteit van de vlagstaat.

sub b: Onder de Erfgoedwet geldt de uitgebreide definitie van opgraven. Al het erfgoed onder water is nu door het opgravingsverbod beschermd. Amateurs verrichten activiteiten wanneer zij toestemming hebben van de rijksoverheid onder de opgravingsvergunning van de RCE.

sub c: Gedurende de pilot worden activiteiten toegestaan onder de voorwaarden zoals in de pilot vastgelegd. De activiteiten worden verricht onder de opgravingsvergunning van de RCE.

sub d: De RCE heeft geen opgravingsvergunning meer en zijn certificaat is niet overdraagbaar. In afwachting van een uitzonderingsregel op de certificeringsplicht voor amateurarcheologen onder water geldt het besluit van de minister: "Tot die tijd zal er niet worden gehandhaafd op het niet bezitten van een certificaat door deze groep, mits zij de overige wettelijke voorschriften (bijvoorbeeld ten aanzien van het melden van vondsten) naleven", zoals verwoord in de op 7 juli 2017 geaccordeerde nota "Voorstel omgang natuurlijk erosie onder water en regelgeving amateurduikers" van 15 mei 2017 (e-doc 1192866).

3. Waar zijn de vondsten gedaan

Om te kunnen beoordelen welke regelgeving van toepassing is en of activiteiten binnen de afspraken van de pilot vallen is het van belang de posities van de wrakken te kennen.

Het wrak van de E5 ligt binnen de territoriale wateren.

Het wrak van de E3 ligt in de aansluitende zone.

De positie van de E26 en E34 zijn op dit moment niet bekend bij de Erfgoedinspectie.

In de berichten van [REDACTED] wordt ook gesproken over het Duitse oorlogsschip de Mainz; de Mainz ligt in internationale wateren in de nabijheid van Helgoland, binnen de Duitse EEZ.

4. Reikwijdte van de pilot

Relevante bepalingen uit de Pilot Stichting Noordzeewrakken (Afspraken in het kader van de Pilot Noordzeewrakken, RCE referentie B-2017-1):

"De vondsten die van de zeebodem worden verwijderd zijn, conform de Erfgoedwet artikel 5.7, eigendom van de staat, tenzij iemand anders recht van eigendom kan bewijzen." (Inleidende deel).

"Stichting Noordzeewrakken mag de vondsten gebruiken voor museale, wetenschappelijke en educatieve doeleinden en mag de resultaten van de onderzoeken publiceren." (Inleidende deel).

"Indien een wrak onder de soevereiniteit van een staat valt, worden de wensen van deze staat betreffende het wrak gerespecteerd." (Inleidende deel).

"Ook is de Douane wet- en regelgeving onverminderd van toepassing, waarin onder andere het onverwijld aangifte doen na binnenkomst vanuit zee is geregeld." (Inleidende deel).

"Het vaarplan wordt tegelijkertijd in cc. naar de RCE, het ministerie van Defensie, Rijkswaterstaat (Zee en Delta of een andere regionale dienst), en de Erfgoedinspectie gestuurd." (Protocol, onder 1, B).

"In geval van acute bedreiging door erosie, wegspoelen of ter identificatie mogen enkele aan de oppervlakte liggende objecten door duikers worden verzameld. Met dit verzamelen wordt terughoudend omgegaan." (Protocol, onder 2).

"Als ten behoeve van identificatie van een wrak het wenselijk is om sediment te verwijderen wordt hierover vooraf contact opgenomen met de RCE ... en wordt hiervoor een plan van aanpak opgesteld. De RCE overlegt, indien het een vermoedelijk oorlogswrak betreft, met Defensie en verleent vervolgens al dan niet toestemming. Ook hierbij geldt dat met het verwijderen van objecten zeer terughoudend dient te worden omgegaan." (Protocol, onder 5).

"Stichting Noordzeewrakken draagt zorg voor een goede omgang met deze vondsten en draagt ze, indien de eigenaar dat wenst, aan de eigenaar over." (Protocol, onder 8).

5. Geldende afspraken vóór begin van de pilot

Vóór het begin van de pilot heeft het duikteam Zeester een belangrijk duikcampagne uitgevoerd op 13 sept. 2016. Voor deze duikcampagne is een plan van aanpak ingediend bij de RCE. Het plan van aanpak spreekt van enkele objecten die mogelijk van de gemelde locaties zullen worden meegenomen indien dit nodig is voor de identificatie. De RCE heeft het plan van aanpak beoordeeld

en vastgesteld, dat dit binnen de concept-afspraken viel van de op dat moment in voorbereiding zijnde pilot. De RCE heeft daarom toestemming gegeven op basis van zowel het plan van aanpak, als de concept-afspraken van de pilot. De Erfgoedinspectie is niet op de hoogte van de verdere inhoud van het plan van aanpak en van de redactie van de concept-afspraken op dat moment.

6. Conclusies

1. De E3, E5 en E26 liggen allemaal in een betrekkelijk klein gebied ten noorden van Schiermonnikoog en liggen allemaal in de territoriale wateren of in de aansluitende zone, waar de Erfgoedwet van toepassing is.
2. Uit de afspraken van de pilot blijkt dat de overheid geen toestemming heeft gegeven voor het betreden van wrakken die onder de soevereiniteit van een staat vallen.
3. Uit de afspraken van de pilot blijkt dat de overheid niet afweek van de wettelijke bepaling dat vondsten die zijn aangetroffen bij opgravingen buiten het grondgebied van enige gemeente eigendom zijn van de staat, tenzij iemand zijn recht van eigendom kan bewijzen (Erfgoedwet, artikel 5.7 onder c).
4. De pilot was gebaseerd op wederzijds vertrouwen en bedoeld om dat wederzijdse vertrouwen te versterken, en ging daarom niet in op situaties waarin afwijkend van de afspraken of zelfs in overtreding met de wet zou worden gehandeld.
5. Voor een groot deel van de vondsten is het aannemelijk, dat zij zijn geborgen ten behoeve van identificatie van het wrak of omdat zij onmiddellijk werden bedreigd door verspoeling. Het is nu de taak van de RCE om dit per vondst te toetsen aan de voorhanden vondstmeldingen.
6. Voor een groot deel van de vondsten is het aannemelijk, dat zij zijn gemeld doormiddel van vondstformulieren bij de RCE. Het is nu de taak van de RCE om per vondst vast te stellen of deze gemeld is of niet.
7. De afspraken leggen duidelijk vast wat met de vondsten moet gebeuren. Zij blijven bij de amateurs, zolang dit niet in strijd is met de wensen van de staat onder wiens soevereiniteit het wrak valt.
8. Niet duidelijk is, of er voldoende overleg geweest is tussen RCE en Defensie en tussen Defensie en de Engelse counterparts? Uit dit overleg moet naar voren komen wat de Engelse wensen zijn ten aanzien van de betreffende wrakken.
9. Bij een enkele vondst bestaat de indruk, dat deze geborgen kan zijn in strijd met de (concept-)afspraken van de pilot. Dit betreft de periscoop die van E3 geborgen zou zijn. Dit is een typisch "hebbedingetje" dat buiten de doelstellingen van de pilot valt. De periscoop zou op of rond 13 sept. 2016 zijn geborgen, *vóór begin van de pilot*, maar wel onder toepassing van de concept-afspraken uit de in voorbereiding zijnde pilot. De Erfgoedinspectie had geen informatie over deze periscoop vóór de berichtgeving van [REDACTED] op 4 febr. 2018.

De beantwoording van de vragen van de journalisten wordt door de RCE (in samenwerking met E&K en EGI) opgepakt. Gelet op de verbinding met het politiek en diplomatiek gevoelige dossier Javazee zijn alle betrokkenen doordrongen van het belang van een diepgaande, omvattende beantwoording van deze vragen. In het kader van de beantwoording zullen de onduidelijkheden die ten aanzien een enkele vondst bestaan waarschijnlijk kunnen worden weggenomen.

Na de beantwoording van de vragen zou de EGI afsluitend kunnen beoordelen of er nog een toezichts- of handhavingsvraagstuk ligt.

Daarnaast kan de EGI overwegen structureel capaciteit in te zetten op het toezicht en de handhaving rond het maritieme erfgoed, opdat de betrokkenheid bij ontwikkelingen in de beleidsvorming en de informatiepositie versterkt kunnen worden.

Bijlage: Tijdlijn

Op 9 sept. 2016 is EGI door de RCE geïnformeerd over toestemming voor de op handen zijnde duikoperatie van de Zeester, gepland voor 23 september 2016.

De EGI heeft op 21 sept. 2016 een vaarplan voor 23 sept. ontvangen van de Zeester.

Tijdens de duik van 23 sept. 2016 is de E5 geïdentificeerd en is de identiteit van de E26 bevestigd.

Op 26 sept. 2016 heeft [REDACTED] een krantenbericht rondgestuurd van die datum uit het Dagblad van het Noorden, waarin de identificatie van de E5 en E26 publiek is gemaakt. In dit bericht wordt niet gesproken over vondsten.

Ook in een persbericht van de RCE van 30 september 2016 wordt uitgebreid op de identificatie en de samenwerking ingegaan. Ook hier is geen sprake van vondsten.

Bij het RCE persbericht van 10 februari 2017 over de start van de pilot met de Stichting Noordzeewrakken is een foto geplaatst van een duiker bij de E26.

E5 is het wrak waar een 'machineplaatje' vanaf is gehaald. Hierover heeft [REDACTED] uitgebreid gesproken met [REDACTED]. Dit plaatje zou geborgen zijn op 23 sept. 2016.

Op 24 mei 2017 heeft de EGI de RCE geïnformeerd over de regels omtrent opgraven en uitvoer van het machineplaatje van de E5.

Op 11 okt. 2017 zijn we door de RCE geïnformeerd over vondstformulieren van vondsten op de E26 en de E5. In beide gevallen gaat het om vondsten van 23 sept. 2016.

Notitie naar aanleiding van de informatie door de Engelsen verstrekt in juli 2019

Op verzoek van [REDACTED] is onderzocht of de stukken die de Engelsen hebben aangeleverd in juli 2019 aanknopingspunten bieden voor het nemen van verdere stappen. De aandacht richt zich in het bijzonder op de bel en de periscoop van de E3.

Documenten in de bijlage 'Useful links for research artefacts [draft1].zip'

Document: FCO letter to [REDACTED].docx

Dit is een brief van [REDACTED] aan [REDACTED] met een grote hoeveelheid (gekleurde) informatie over de activiteiten van duikers. Ook bevat het een inschatting van de mate van bescherming van (Engelse) scheepswrakken en de houding van de Nederlandse overheid.

Concrete duikactiviteiten en berging van vondsten:

- I. Duiktocht Lamlash augustus 2018. Bron: duikverslag op facebook. De duikers zijn gestopt door de Kustwacht en voorwerpen zijn door de Kustwacht meegenomen. Daarna zijn de duikers zonder gecontroleerd te worden gaan duiken op HMS Scott. *Inderdaad is er een tas geborgen van de Svartloga, die kort daarvoor was vergaan. Hier was geen erfgoed in het geding. Vervolgens is op de HMS Scott gedoken maar er blijkt nergens dat daar materiaal is meegenomen.*
- II. De bel van de E3. Deze heeft tentoongesteld gestaan in een vitrine in Lauwersoog. *Wij weten niet wanneer de bel van de E3 is geborgen.*
- III. De periscoop van de E3. Deze zou zijn geborgen 7 tot 14 dagen vóór de 'officiële' duiktocht naar de E5, E26 en D2 op 23 september 2016.
- IV. De motorplaat van de E3. *Vóórdat de motorplaat werd geborgen en schoongemaakt was de E3 niet geïdentificeerd. Sovereign immunity veronderstelt wel dat we weten over welk schip het gaat.*
- V. 1100 vondsten van een wrak bij Texel. *De tekst suggereert dat deze 1100 vondsten in strijd met de afspraken in de pilot zijn geborgen. Zelf ben ik eerder dit jaar ook verrast door dit getal Ik ga er vanuit dat (de grote meerderheid van) deze vondsten zijn geborgen vóórdat de pilot in werking is getreden (maar dit is niet onderzocht). We zitten dan voor de Erfgoedwet, wat vervolging dan moeilijk of onmogelijk maakt.*
- VI. Twee kanonnen van de HMS Victory. *Er is ons slechts de berging van één kanon bekend. Deze berging was in internationale wateren [REDACTED].*
- VII. Commandotoren van HMS E26. *Wij weten niet wanneer de commandotoren is geborgen. Dit lijkt al geruime tijd geleden gebeurd te zijn.*
- VIII. Kanon van de SMS Mainz. *De SMS Mainz ligt ca. 20 mijl uit de Duitse kust in internationale wateren. Duitsland heeft geen aansluitende zone ingesteld.*
- IX. Koperwrak 2019 *Door alle betrokkenen is bevestigd dat het een toevalsvondst betrof.*

De overige documenten in de zip vormen bijlagen bij de brief van [REDACTED]. Zij bevatten geen concrete aanwijzingen voor overtredingen.

Brief van [REDACTED] aan kolonel [REDACTED]

- I. Vondsten van SMS U31. Deze zouden in 2015 door Stichting Duik de Noordzee Schoon zijn geborgen, waaronder een luik.
De SMS U31 ligt niet ver buiten de Nederlandse EEZ in de Engelse EEZ.
- II. Luik van de HMS E10. Dit is op een onbekend moment, maar voor 2013, geborgen.
De HMS E10 ligt in Duitse wateren.
- III. Miniduijbootje van de HMS E16, geborgen in 2015.
De HMS E16 ligt nabij Helgoland.

Mogelijkheden voor verdere stappen

Strafrechtelijk onderzoek illegale opgraving

De **motorplaat** van de E3 is inmiddels overgedragen aan de Engelsen? De behoefte om naar aanleiding van deze vondst nog op te treden is daardoor niet meer aanwezig.

De **bel** van de E3 is nog in onbekende handen. Onbekend is ook, wanneer de bel is geborgen. Er is een reële kans dat dit is gebeurd vóór juli 2013, waardoor eventuele strafbare feiten verjaard zouden kunnen zijn. Aan de andere kant pocht de vinder van de motorplaat er op dat hij de identificatie van E3 heeft mogelijk gemaakt. Dit betekent dat de bel niet specifiek is voor E3, of dat de bel na de motorplaat is gevonden.

De **periscoop** van de E3 zou geborgen zijn in september 2016. Ik kan mij niet herinneren dat deze kwestie onder onze aandacht is gebracht. Hier zou strafrechtelijk onderzoek nog mogelijk zijn. Het is wel allerm minst zeker dat we zouden kunnen achterhalen wie de periscoop daadwerkelijk naar boven heeft gehaald. Uiteindelijk zullen we afhankelijk zijn van de bereidheid van een verdachte om een bekentenis af te leggen.

Echter: de E3 ligt in de aansluitende zone. Nederland heeft daar de Erfgoedwet van toepassing verklaard en zou op grond daarvan vervolging in kunnen stellen. [REDACTED]

Teruggave vondsten aan Engeland

a. teruggaveverzoek

De bel en de periscoop van de E3 bevinden zich nog in particuliere handen. Omdat de vondsten uit de aansluitende zone afkomstig zijn en niet van het grondgebied van Engeland, kan Engeland geen teruggaveverzoek op grond van artikel 6.7 van de Erfgoedwet doen.

b. aanspraak op eigendom

Engeland zou zich kunnen opwerpen als eigenaar en zo via een civiele procedure haar eigendom op kunnen eisen. Het initiatief komt dan geheel aan Engelse zijde te liggen en wij kunnen daarin geen rol vervullen. Of Engeland in deze situatie haar eigendomsrecht kan bewijzen en geldend kan doen maken kan ik niet inschatten. Dat is voer voor juristen.

c. beslaglegging na heling

Ook wanneer de illegale opgraving is verjaard kan de houder van de voorwerpen, wanneer dit niet meer de oorspronkelijke berger is, nog wel worden vervolgd wegens heling. Hiervoor is echter wel nodig dat vaststaat dat er een opzettelijke illegale opgraving (een misdrijf) heeft plaatsgevonden.

Bij heling kunnen de vondsten in beslag worden genomen. De OvJ moet dan beslissen wat met de in beslag genomen goederen gaat gebeuren. Er is geen garantie dat de vondsten dan terug gaan naar Engeland.

d. afstand doen

De eenvoudigste oplossing is en blijft dat de houders van de vondsten vrijwillig afstand doen en de spullen, al dan niet door tussenkomst van bijvoorbeeld de RCE, overdragen aan de Engelsen. Misschien kunnen we de randvoorwaarden om in aanmerking te komen voor een ontheffing van de certificatieplicht hier nog voor in stelling brengen: vondsten die in het verleden zijn geborgen en waarvan een eigenaar aanwijsbaar is worden alsnog aan de eigenaar overgedragen, of iets dergelijks?